

Saksnr: 2019/143-1

Saksbehandlar: Trude Helen Flåten, Signe Rauboti, Stig Vattekar, Lisa Marie Hillestad Ålsberg og Beate Bergsholm

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Fylkesutvalet		03.12.2019
Fylkestinget		17.12.2019

Eigarskapsmelding for Vestland fylkeskommune 2019**Forslag til innstilling**

1. Fylkestinget vedtek Eigarskapsmelding 2019 Del I om eigarpolitikk slik han føreligg.
2. Fylkestinget tek Eigarskapsmelding 2019 Del II til vitande.
3. Fylkestinget vedtek å vidareføre medlemskap i samvirkeføretak.
4. Fylkestinget gjev fylkeskommunen sin eigarrepresentant instruks om å røyste for alle formelle endringar hjå selskapa på komande generalforsamlingar og møte i liknande eigarorgan, t.d. namneendringar, som kjem som ei direkte følge av kommune- og regionreforma.

Samandrag

Eigarskapsmeldinga 2019 er den første eigarskapsmeldinga prosjektleiar legg fram for Vestland fylkesting.

Del I av eigarskapsmeldinga omhandlar fylkeskommunen sin generelle eigarpolitikk, mellom anna mål for fylkeskommunal eigarskap, samfunnsansvar, etikk, rollefordeling, og habilitet. Del II av eigarskapsmeldinga inneheld ein omtale av kvart selskap som fylkeskommunen har eigarskap i. Vidare omfattar del II ei oversikt over stiftingar der fylkeskommunen er oppretta eller medoppretta.

Eigarskapsmeldinga er utarbeidd i samsvar med kommunelova 2018 § 26-1 og KS sine anbefalingar om eigarstyring, selskapsleiing og kontroll.

Rune Haugsdal
prosjektleiarIngrid Kristine Holm Svendsen
påtroppande fylkesdirektør for
organisasjon og økonomi

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift.

Vedlegg

1 Eigarskapsmelding 2019

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Bakgrunn for saka

1. Behovet for ei eigarskapsmelding

Fylkeskommunen har eit ansvar for å forvalte verdiar og tenester som er lagt ut i selskap og liknande. Eigarskapsmeldinga er eit viktig styringsgrunnlag og arbeidsverktøy for å sikre ei god og forsvarleg forvaltning av eigarskapen. Eigarskapsmeldinga dokumenterer at fylkeskommunen tek eigarrolla si på alvor.

Eigarskapsmeldinga vil sikre nødvendige styringssignal til selskap, tydeleggjere dei folkevalde sitt ansvar og bidra til meir openheit overfor omverda.

2. Krav om eigarskapsmelding i ny kommunelov

Kommunelova 1992 inneheldt ikkje krav om eigarskapsmelding, retningslinjer for eigarstyring eller liknande. I 2018 vedtok Stortinget kommunelova 2018, som inneheld eit krav til eigarskapsmelding i § 26-1:

Kommuner og fylkeskommuner skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv.

Eierskapsmeldingen skal inneholde

- a) kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring*
- b) en oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i*
- c) kommunens eller fylkeskommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene nevnt i bokstav b*

Kapittel 26 i kommunelova 2018 tredde i kraft frå og med det konstituerande møtet i fylkestinget.

Det nye kravet til eigarskapsmelding "*markerer det ansvaret kommunestyret og fylkestinget har for å forvalte verdier og tjenester som er lagt ut i selskaper*", jf. NOU 2016:4. Fylkestinget kan ikkje delegere myndet til å vedta eigarskapsmelding.

I § 26-1 andre ledd er det lista opp fleire krav til innhaldet i eigarskapsmeldinga. Meldinga skal for det første innehalde fylkeskommunen sine prinsipp for eigarstyring, jf. bokstav a. Vidare skal eigarskapsmeldinga innehalde ei oversikt over selskap, kommunale eller fylkeskommunale føretak og andre verksemdar som fylkeskommunen har eigarinteresser eller tilsvarande interesser i, jf. bokstav b. Dette omfattar ikkje berre aksjeselskap og interkommunale selskap, men også samvirkeføretak, kommunale oppgåvefelleskap, vertskommunesamarbeid og stiftingar som fylkeskommunen har ei særskild interesse i. Det er presisert i forarbeida til lova at også dei fire sistnemnde organisasjonsformene bør bli omfatta av eigarmeldinga, sjølv om det ikkje er nærliggjande å omtale desse verksemdene som selskap, og sjølv om fylkeskommunen ikkje har noko direkte eigarinteresse i verksemdene.

Av andre ledd bokstav c går det fram at meldinga også skal innehalde opplysningar om fylkeskommunen sine formål med eigarskap i dei ulike selskapa. Ifølgje Prop.46 L (2017-2018) treng ikkje fylkeskommunen sitt formål med eigarskap nødvendigvis vere identisk med selskapet sitt formål.

Fylkeskommunen står fritt til å omtale andre tilhøve i tillegg til minimumskrava i § 26-1 (2), og til å oppdatere eigarmeldinga fleire gongar i løpet av valperioden.

3. KS sine anbefalingar for eigarstyring, selskapsleiing og kontroll

Fylkestinget har det overordna ansvaret sjølv om fylkeskommunane har lagt delar av verksemda i egne selskap. KS har derfor utarbeidd "anbefalingar om eierstyring, selskapsledelse og kontroll" for kommunal og fylkeskommunal eigarskap.¹ Dei 21 tilrådingane skal sikre god folkevald styring og forvaltning av eigarskapen. Anbefalingane gjeld hovudsakleg for AS, IKS og kommunale føretak etter koml. kap. 11. Stiftingar og samvirkeforetak er kort omtala i anbefalingane.

Etter KS sitt syn bør fylkestinget utarbeide ei eigarskapsmelding med overordna prinsipp for eigarskapen. Det er viktig at meldinga er tilgjengeleg for innbyggerane i fylket. Ifølgje KS bør eigarmeldinga som eit minimum innehalde:

- 1. Oversikt over kommunens virksomhet som er lagt i selskaper og samarbeid.*
- 2. Politisk styringsgrunnlag gjennom kommunens prinsipper for eierstyring*
- 3. Juridisk styringsgrunnlag knyttet til de ulike selskaps- og samarbeidsformene.*
- 4. Formålsdiskusjon og selskapsstrategi knyttet til de ulike selskapene, herunder styringsdokumentene.*
- 5. Selskapenes samfunnsansvar knyttet til miljø, likestilling, åpenhet, etikk osv.*

KS sine anbefalingar er utarbeidd før kommunelova 2018, og går lenger enn lovkravet om eigarskapsmelding. Etter KS sitt syn bør eigarmeldinga utarbeidast årleg, ikkje berre ein gong i valperioden slik den nye kommunelova krev. KS sine anbefalingar for innhald omfattar også meir enn krava til eigarskapsmeldinga i kommunelova 2018. Ei melding i samsvar med anbefalingane vil ifølgje KS sikre nødvendige styringssignal til selskapa, tydeleggjere dei folkevalde sitt ansvar og bidra til meir openheit overfor omverda.

KS gjev fleire anbefalingar for eigarstyring m.m. som kan vere aktuelle å inkorporere i eigarmeldinga som ein del av Vestland fylkeskommune sine prinsipp for eigarstyring.

Fylkeskommunen er ikkje forplikta til å følgje anbefalingane til KS. Som KS påpeikar er aktivt eigarskap grunnleggande for best mogleg lokalpolitisk forvaltning av fylkeskommunen sine samla verdiar, samtidig som aktivt eigarskap vil gje viktige signal overfor omverden og styrke kommunen sitt omdømme. Det har såleis gode grunnar for seg å følgje anbefalingane frå KS.

4. Utarbeidinga av den første eigarskapsmeldinga for Vestland fylkeskommune

Prosjektleiari har sett ned ei prosjektgruppe som har sett på kva konsekvensar samanslåinga av fylka vil ha å seie for fylkeskommunane sin eigarskap og for selskapa. Prosjektgruppa har m.a. sett på praksis for eigaroppfølging i Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommunar, og samanlikna dagens praksis med krava i ny kommunelov og tilrådingar frå KS. Prosjektarbeidet resulterte i ei tilråding om kva retningslinjer for eigarstyring Vestland fylkeskommune bør ha. Tilrådinga er skildra i RS 22/2019 Orientering om retningslinjer for eigarstyring i Vestland fylkeskommune og prosessen med overføring av eigarskap, som vart lagt fram for fellesnemnda 18. juni 2019. Fellesnemnda hadde ikkje innvendingar til prosjektleiari si tilråding.

Kort oppsummert må Vestland fylkeskommune si eigarskapsmelding for det første stette krava i den nye kommunelova. Vestland fylkeskommune bør også (i all hovudsak) følgje KS sine anbefalingar, og utarbeide retningslinjer som skal sikre oppfyljing av anbefalingane.

Vedtakskompetanse

Fylkestinget, jf. kommunelova 2018 § 26-1. Fylkestinget kan ikkje delegere myndet til å vedta eigarskapsmelding.

¹ https://www.ks.no/contentassets/fb95418a8bab40d69235844e212abb6f/ks-anbefalingar-eierstyring_digital.pdf

Vurderingar og verknader

1. Eigarskapsmelding for Vestland 2019

Begge fylkeskommunane følgjer i stor grad anbefalingane til KS i dag. Vestland fylkeskommune si eigarskapsmelding bør utarbeidast med utgangspunkt i Hordaland og Sogn og Fjordane sine eigarskapsmeldingar, og fylkeskommunane sine erfaringar frå eigarskapsområdet. Praksisen i Hordaland og Sogn og Fjordane er nærare skildra i RS 22/2019.

Delprosjektgruppa kom til at det er ein fordel om selskapsoversikta, eigarstrategien og alle prinsippa og retningslinjene for eigarstyring blir samla i eitt dokument (eigarskapsmeldinga) som er lett tilgjengeleg for folkevalde, selskapa og ålmenta på Vestland fylkeskommune sine nettsider. Ei årleg revidering av eigarskapsmeldinga vil sikre ei forsvarleg og heilskapleg oppfølging av eigarskapen, og er i tråd med KS sine tilrådingar. Prosjektlear støttar delprosjektgruppa si tilråding.

Eigarskapsmeldinga 2019 er delt inn i to delar, ein generell del og ein spesiell del. Del I inneheld generelle retningslinjer for eigarstyring og rutinar for eigarskapsarbeid. Del II inneheld ei samla oversikt over eigarskapen til Vestland fylkeskommune i ulike selskap, samarbeid, m.m. I tillegg gjev del II ei oversikt over m.a. stiftingar fylkeskommunen har vore med på å opprette og/eller som fylkeskommunen har ansvar for å peike ut styremedlemer til.²

Del II vert skriven med grunnlag i årsrekneskap, årsmeldingar, protokollar, rapportar frå generalforsamling/representantskapsmøte, vedtekter, selskapsavtalar, aksjonæravtalar og politiske vedtak m.m.

Prosjektlear har hatt avgrensa tid til rådvelde ved utarbeidinga av Eigarskapsmelding 2019³, og vil arbeide vidare med både den generelle delen og den spesielle delen fram mot neste års eigarskapsmelding, Eigarskapsmelding 2020.

Eigarskapsmelding 2020 vil i tillegg til det som no er lagt fram innehalde ei oversikt over enkeltsaker som har vore handsama i politiske organ frå og med vedtakinga av Eigarskapsmelding 2019.

Fylkestinget i Sogn og Fjordane vedtok i sak 14/19 å bli med på etableringa av Campus Førde verftet AS, og dette selskapet vert omtalt i Eigarskapsmeldinga for Vestland 2020.

2. Vidareføring av medlemskap i samvirkeføretak og foreiningar.

Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommunar sin eigarskap vert i dei fleste tilfelle overført til Vestland fylkeskommune utan behov for føregåande handling. Dette gjeld m.a. for aksjeselskap. For nokre selskaps- eller samarbeidsformer, krev overføringa av eigarskap eller deltaking aktiv handling frå eigarane/deltakarane si side. Dette gjeld t.d. for fylkeskommunen si deltaking i interkommunale selskap, samvirkeføretak og samarbeid etter kommunelova 1992 § 27.

Endringar i selskapsavtale eller vedtekter for interkommunale selskap og interkommunale samarbeid skal etter lova handsamast av fylkestinget, og det vert lagt fram eigne saker om desse.

Når det gjeld samvirkeføretak,⁴ har KS lagt til grunn at medlemskap i utgangspunktet ikkje vert automatisk overført⁵. Det er derfor behov for eit politisk vedtak om vidareføring av denne typen medlemskap.

3. Formelle endringar i selskapsvedtekter og liknande som følgje av kommune- og regionreforma

Som ei følgje av kommune- og regionreforma kjem fleire selskap, samarbeid, m.m. til å ville gjere formelle endringar i vedtektene sine eller liknande dokument, for å tilpasse desse til ny eigarstruktur. T.d. der

² Stiftingar Hordaland fylkeskommune er opprettar av eller har valansvar overfor vert omtalt nærare i Eigarskapsmelding 2020.

³ Eigarskapsmeldinga er i hovudsak ei vidareføring av Eigarskapsmelding 2019 for Sogn og Fjordane fylkeskommune.

⁴ Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommune er medlem av følgjande samvirkeføretak: Biblioteksentralen SA, Opplæringskontoret for offentleg sektor i Sogn og Fjordane SA (OKOS) og Sinjarheim SA

⁵ <https://www.ksbedrift.no/media/1978/rapport-om-selskaper-og-kommunereform.pdf>.

fylkeskommunen er nemnd med namn. Sjølve endringane skal vedtakast på generalforsamlingar, representantskapsmøte m.m., men det er ønskeleg med ei politisk avklaring av spørsmålet i forkant av desse. For ikkje å måtte leggje fram fleire saker om identiske eller liknande endringar, vel prosjektleiar å leggje fram forslag om eit generelt vedtak som vil omfatte alle slike endringar.

Vurderingar og verknader

Økonomi: Ikkje relevant.

Klima: Ikkje relevant.

Folkehelse: Ikkje relevant.

Regional planstrategi: Ikkje relevant.

Konklusjon

Prosjektleiar tilrår at fylkestinget vedtek Eigarskapsmelding 2019 Del I om eigarpolitikk slik han føreligg, og tek Eigarskapsmelding 2019 Del II til vitande.

Vidare tilrår prosjektleiar at fylkestinget gjev fylkeskommunen sin eigarrepresentant instruks om å røyste for alle formelle endringar hjå selskapa på komande generalforsamlingar, t.d. namneendringar, som kjem som ei direkte følgje av kommune- og regionreforma, og at fylkestinget vidarefører medlemskap i samvirkeføretak.